

17 februari 2011
Gerrit-Jan KleinJan

De kerk moet het web op

Twitteren: handig om contacten uit te bouwen en te verdiepen. Ook voor de kerk en ook om geloof uit te dragen. © FOTO PATRICK POST

Wie niet op internet zit, bestaat niet, zeggen multimediapioniers. Zij roepen ook de kerk op zich digitaal te presenteren. Anderen temperen de hoge digitale verwachtingen: „Op Twitter kun je geen theologie baseren. Het zal de kerk niet wezenlijk veranderen.”

Bezinningswebsites, bidden op Twitter ('twidden'), Facebook-psalmen, chat-kathedralen, digitale pelgrimages, internetpastoraat en zinecasts – nieuwe begrippen uit een wereld die voor veel christelijke kerken nog volslagen onbekend is.

Dat kerk en internet nog uiterst moeizaam samengaan, werd deze week duidelijk in een conferentiezaaltje van de Universiteit Utrecht. Tijdens een symposium over het thema kregen de bezoekers een aantal kerkelijke websites onder ogen. Het beeld was weinig florissant.

Het gros van de sites bestond uit weinig meer dan een plaatje van een kerkgebouw, een preekrooster en de tijden van de vieringen. Een verwijzing naar populaire interactieve media als Facebook, Twitter, Hyves of LinkedIn was er zelden op te vinden. Ook van andere digitale mogelijkheden, bijvoorbeeld een forum om de preek te bespreken, werd nauwelijks gebruik gemaakt. Van de kerk, zo was de boodschap die middag, is nog niet veel te merken op het web.

En dat is erg, werd de aanwezigen voorgehouden. Want wie niet op internet aanwezig is, bestaat eigenlijk niet. De rooms-katholieke internetondernemer Eric van den Berg, initiatiefnemer van de bijeenkomst in Utrecht en auteur van het 'Handboek kerk en internet', heeft daarover een stellige opvatting. De internetrevolutie is zo krachtig, meent hij, dat daardoor een geheel nieuwe wijze van geloven ontstaat. „Online bidden”, zo [stelde hij afgelopen najaar in Trouw](#), „is een nieuwe manier van geloofsbeleving.” Hij doelde daarbij op sites waarop mensen gebeden publiceren en met elkaar in discussie gaan over de inhoud daarvan.

Met enkele anderen rekt Van den Berg zichzelf tot een 'voorhoede' die kerk en internet met elkaar wil verbinden. Vooral Twitter, Facebook en andere sociale media zouden de manier waarop mensen religie beleven op zijn kop kunnen zetten.

Maar Twitter en Facebook? Zijn dat niet vooral laagdrempelige vrijplaatsen van vakantiekiejes met weinig inhoudelijke commentaren? Is de zelfbenoemde internetvoorhoede niet wat vlug met de conclusies?

Mediafilosoof Jan van der Stoep vraagt het zich inderdaad af. Volgens hem is er geen sprake van een religieuze revolutie op internet. Mensen overdrijven de invloed van moderne communicatietechnieken op religie nogal, meent hij. Van der Stoep, lector journalistiek en communicatie aan de Christelijke Hogeschool Ede, maakt graag de vergelijking met de opkomst van de telefoon, nog geen eeuw geleden. „Dat was ook iets waar mensen heel wat van verwachtten. De manier waarop we met elkaar zouden praten, werd gezegd, zou drastisch veranderen. Mensen zouden voortaan alleen nog via de telefoon met elkaar spreken.” Welnu, zegt Van der Stoep, met de opkomst van sociale media zie je dezelfde reflex. Hij relateert die hoge verwachtingen. „Ook nu blijven we hetzelfde doen, maar dan met andere middelen.”

Theoloog Frank Bosman, werkzaam bij de Faculteit Katholieke Theologie aan de Universiteit van Tilburg, zal ook niet snel grote uitspraken doen over de spirituele invloed van Twitter. „Om zoiets als een mystieke ervaring te beleven, moet je toch echt met mensen tegelijkertijd dezelfde fysieke ruimte delen.” En dát is op internet bijna nooit het geval, zegt Bosman. Van zijn hand verschenen verschillende publicaties over religie en internet. Ook is hij zeer actief op Twitter en andere websites.

Bosman: „Op internet reageer je vaak een seconde, uur of dag later op anderen. Je deelt bijna nooit dezelfde tijd, laat staan dezelfde ruimte.” Hij legt uit dat hierdoor religieuze rituelen als samen zingen en bidden – voor veel gelovigen essentieel voor een spirituele ervaring – op internet nauwelijks vorm krijgen. „Het is toch wel fijn als je zelf de wijn proeft, of die man naast je verschrikkelijk vals hoort zingen.”

Het mag dan twijfelachtig zijn of Twitter, Facebook en andere interactieve mogelijkheden op internet voor een spirituele omwenteling zorgen, zeggen Bosman en Van der Stoep, maar het zomaar afdoen als onzin is volgens hen óók te kort door de bocht. Zoals de telefoon al decennia volstrekt is ingeburgerd, zo worden ook interactieve media als Facebook en Twitter steeds normaler.

Van der Stoep, ook actief op Twitter, beaamt dat: „Twitter is vooral handig om contacten uit te bouwen en te verdiepen. Ik ken veel mensen in mijn kerk die twitteren. Als ik ze spreek, weet ik al wat ze gedaan hebben. Je kunt dus meteen doorvragen: 'Hé, jij hebt dit gedaan, hoe was dat eigenlijk?'”

Bosman voegt daaraan toe dat Twitter ook een mogelijkheid biedt om het geloof uit te dragen. Maar dat moet er dan niet te dik bovenop liggen, haast hij zich erbij te zeggen. „Ik heb het op Twitter bijvoorbeeld ook gewoon over mijn kat. Maar als iemand tuittert: 'Ik voel me leeg', dan reageer ik daarop en geef tips.”

Fred Omvlee, predikant in dienst in de Protestantse Kerk in Nederland, heeft ervaring met het organiseren van een zogenoemde 'Twitterkerkdienst', afgelopen zomer. Dat werd een *trending topic*: de viering was die dag een tijdje wereldwijd het meest gebruikte woord op

Twitter, met aandacht tot in Spanje, Mexico, Chili en Japan. Op Twitter konden mensen thuis van achter de computer gebedsthema's en andere reacties doorsturen. Die werden geprojecteerd op een groot scherm. Ook in de kerkzaal waren de bezoekers in de weer met hun mobiele telefoon.

Omvlee, die tot de kerkelijke internetpioniers wordt gerekend, stemt in met Bosman en Van der Stoep. „Laten we reëel zijn: Twitter, LinkedIn en Facebook zijn niet zaligmakend. Het is niet zo dat de kerk hierdoor wezenlijk verandert, je kunt er geen theologie op baseren. Maar indirect heeft het wel degelijk invloed. Je legt contacten met mensen die je anders niet legt. Je spreekt er jongeren mee aan voor wie het gebruik ervan vanzelfsprekend is.”

Het antwoord op de vraag of kerken zonder sociale media kunnen, zeggen de (ervarings)deskundigen stuk voor stuk, is eigenlijk tegelijkertijd 'ja' en 'nee'. Een spirituele ommekeer door Twitter is te veel eer, maar anderzijds, als de kerk niets doet, is ze nog minder zichtbaar.

Hoe je het wendt of keert, zegt Van der Stoep, sociale media zijn inmiddels zo populair dat ze de werkelijkheid vormgeven. „Ze maken deel uit van een wereld waarin informatie-uitwisseling steeds belangrijker wordt. Daarom is het belangrijk om online aanwezig te zijn.”

Fred Omvlee organiseert zondag voor de tweede keer een Twitterkerkdienst onder de noemer 'Social Sunday': „Als je kritisch bent, dan noem je het een *gimmick*. Maar ik denk dat het toch ook wel meer is. We maken namelijk wel contact met mensen van buiten. En dat is toch het doel van geloof: contact hebben met elkaar.”

© Trouw 2011, [op dit artikel rust copyright](#).